

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Факультет механічний
Кафедра метрології та безпеки життєдіяльності

проф. А. Г. Батракова

2021р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни	<u>Охорона праці (051, 073, 076)</u> (шифр за освітньою програмою і назва навчальної дисципліни)
статус дисципліни	<u>обов'язкова</u> (обов'язкова / вибіркова)
рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський)</u> (перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))
галузь знань	<u>05 "Соціальні та поведінкові науки",</u> <u>07 "Управління та адміністрування"</u> (шифр і назва галузі знань)
спеціальність	<u>051 "Економіка", 073 "Менеджмент організацій і логістики", 076 "Підприємство, торгівля та біржова діяльність"</u> (шифр і назва спеціальності)
освітня програма	<u>"Економіка", "Менеджмент організацій і логістики", "Підприємство, торгівля та біржова діяльність"</u> (назва освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми)
мова навчання	<u>державна</u>

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є надання знань, умінь, здатностей (компетенцій) для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах (об'єктах господарської, економічної та науково-освітньої діяльності), формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях.

Завдання вивчення дисципліни полягає у набутті студентами знань, умінь і здатностей (компетенцій) ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці та гарантування збереження життя, здоров'я та працездатності працівників у різних сферах професійної діяльності.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення нормативної дисципліни "Охорона праці" передбачено чинними Законом України «Про охорону праці» (21.11.2002 р. № 229-IV), ст.18 та нормативними актами України: наказу Міністерства освіти і науки України, Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи та Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 21.10.2010 р. № 969/922/216 «Про організацію та вдосконалення навчання з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту у вищих навчальних закладах України», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 9 листопада 2010 р. за № 1057/18352 і визначає зміст і обсяги навчання та форми контролю знань з нормативної дисципліни «Основи охорони праці», нормативно-правовим актом з охорони праці НПАОП 0.00-4.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці», п. 2; Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці в закладах, установах, організаціях, підприємствах, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України (наказ МОН від 18.04.2006 № 304).

В структурно-логічній схемі навчання нормативна дисципліна «Основи охорони праці» вивчається на етапі підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційних рівнів «молодший спеціаліст» і «бакалавр» після вивчення ними дисципліни «Безпека життєдіяльності» та основних дисциплін професійно-орієнтованого циклу, коли майбутні фахівці мають достатнє уявлення щодо умов їхньої майбутньої професійної діяльності. Це забезпечує можливість викладання дисципліни «Основи охорони праці» з урахуванням професійної орієнтації студентів.

3. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів / год. 3,0 / 90		
Семестр викладання дисципліни	<u>4</u> (порядковий номер семестру)	<u> </u> (порядковий номер семестру)
Розподіл часу за навчальним планом:		
– лекції, год.	16	
– практичні (семінарські) заняття, год.	16	
– лабораторні заняття, год.		
– самостійна робота, год.	58	
– курсовий проєкт, год.		
– курсова робота, год.		
– розрахунково-графічна робота (контрольна робота), год.		
– підготовка та складання екзамену, год.		
Підсумковий контроль (залік або екзамен)	залік	

4. Компетентності:

Інтегральні

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері економіки та у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

Загальні

Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності. Розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види і форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Здатність до: абстрактного мислення, аналізу та синтезу; застосовувати знання у практичних ситуаціях; спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; спілкуватися іноземною (англійською) мовою; пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; адаптації та дії в новій ситуації; бути критичним та самокритичним; приймати обґрунтовані рішення; діяти соціально відповідально та свідомо; здійснювати свою діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами; програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних та технічних завдань, здійснення аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів;

Спеціальні

Здатність: прогнозувати на основі стандартних теоретичних, технічних

та економічних моделей соціально-економічні процеси; використовувати економічні, соціальні, управлінські, облікові інформації для складання службових документів та аналітичних звітів з охорони праці; самостійно виявляти проблеми економічного та технічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення; поглибленого аналізу з охорони праці та техніки безпеки на підприємстві з урахуванням економічних і технічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

5. Очікувані результати навчання з дисципліни

Після вивчення курсу "Охорона праці" студент має знати:

- законодавчі та нормативні документи з охорони праці;
- концепції організації охорони праці у державі та на виробництві;
- обов'язки і відповідальність роботодавців підприємств (організацій) та їх підрозділів із забезпечення здорових і безпечних умов праці робітників;
- основні міжнародні документи з охорони праці;
- методи і засоби забезпечення нормативних значень параметрів небезпечних та шкідливих факторів.

У результаті вивчення курсу "Основи охорони праці" студент має вміти:

- ідентифікувати небезпечні та шкідливі виробничі фактори, що супроводжують працю на виробництві;
- організувати вирішення питань охорони праці на виробництві (організації);
- використовувати нормативні документи та забезпечувати безпечні й нешкідливі умови праці на виробництві;
- організовувати та брати участь у розслідуванні нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.
- визначати клас умов праці за показниками шкідливості, важкості та напруженості трудового процесу;
- розробляти технічні рішення щодо поліпшеного стану виробничого середовища, зниження напруженості і важкості робіт на виробництві у відповідній галузі;
- визначати коефіцієнти частоти та тяжкості виробничого травматизму;
- визначати категорію і клас вибухопожежної не безпеки виробничих приміщень та обладнання відповідної галузі;
- розрахувати тип і кількість первинних засобів гасіння пожежі для виробничих приміщень та обладнання відповідної галузі.
- визначати клас умов праці за показниками шкідливості, важкості та напруженості трудового процесу;
- розробляти технічні рішення щодо поліпшеного стану виробничого середовища, зниження напруженості і важкості робіт на виробництві у відповідній галузі;
- визначати коефіцієнти частоти та тяжкості виробничого

травматизму;

- визначати категорію і клас вибухопожежної не безпеки виробничих приміщень та обладнання відповідної галузі;
- розрахувати тип і кількість первинних засобів гасіння пожежі для виробничих приміщень та обладнання відповідної галузі.

Загальні:

- з технологією самонавчання, самоконтролю та самооцінки для подальшого поглиблення знань, умінь та навичок;
- з різними формами інформаційних технологій та різними видами науково-пізнавальної роботи.

Фахові:

- з технологією самонавчання, самоконтролю та самооцінки для подальшого поглиблення знань, умінь та навичок;
- з різними формами інформаційних технологій та різними видами науково-пізнавальної роботи.

6.Методинавчання

Головними методами навчання є:

- словесні методи (лекції, бесіди з елементами формування проблемних завдань);
- наочні методи (мультимедійні презентації);
- практичні методи (розрахункові вправи з аналізом моделей реальних ситуацій);
- проблемно-пошукові (виконання завдань самостійної роботи, спрямованих на активізацію отриманих знань під час аудиторних занять та виробленню навичок самостійної пізнавальної діяльності).

7.Критерії оцінювання результатів навчання

Загальними критеріями оцінки студенту за усну (письмову) відповідь при контролі на заліках з оцінкою та екзаменах є:

90–100 балів «відмінно», якщо слухач (студент) показав глибокі знання програмного матеріалу, грамотно і логічно його викладає, швидко приймає правильні рішення.

82-89 балів «Дуже добре», якщо слухач (студент) виявив систематичні та глибокі знання вище середнього рівня навчального матеріалу дисципліни; продемонстрував уміння легко виконувати завдання, передбачені програмою; опрацював літературу, рекомендовану програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.

75–89 балів «добре», якщо слухач (студент) твердо знає програмний матеріал, грамотно його викладає, не припускає істотних неточностей у

відповіді, правильно застосовує отримані знання при вирішенні практичних питань, правильно володіє прийомами роботи.

60–74 балів «задовільно», якщо слухач (студент) має знання тільки основного матеріалу, але не засвоїв його деталей, не припускає грубих помилок у відповіді, вимагає в окремих випадках навідних запитань для прийняття правильного рішення, припускає окремі неточності або недостатньо спритно виконує прийоми роботи.

0–59 балів «незадовільно», якщо слухач (студент) припускає грубі помилки у відповіді, не може застосувати отримані знання на практиці, невпевнено і неточно відповідає на додаткові та навідні запитання.

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Для заліку

Поточний контроль								Разом за дисципліну
T ₁	T ₂	T ₃	T ₄	T ₅	T ₆	T ₇	T ₈	100
12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	

T₁, T₂, T₃, T₄, T₅, T₆, T₇, T₈ - теми

Для екзамену

Поточний контроль								Експериментальний контроль	Разом за дисципліну
T ₁	T ₂	T ₃	T ₄	T ₅	T ₆	T ₇	T ₈	15	100
12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5		
10	10	10	11	11	11	11	11		

Рейтингова оцінка з дисципліни та її переведення в оцінки за національною шкалою і шкалою ECTS здійснюється згідно з Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти ХНАДУ.

8. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами діагностики з дисципліни «Охорона праці» є навчальні матеріали, які використовуються для перевірки рівня навчальних досягнень студентів: тести. Під час поточного контролю оцінюється здатність та рівень виконання студентом завдань на практичних заняттях, результати самостійної роботи з навчальною літературою, а також якість виконання студентом індивідуального завдання у вигляді реферату та його презентації.

Засобами діагностики з дисципліни «Охорона праці» є навчальні матеріали, які використовуються для перевірки рівня навчальних досягнень студентів: тести. Під час поточного контролю оцінюється здатність та рівень виконання студентом завдань на практичних заняттях, результати самостійної роботи з навчальною літературою, а також якість виконання

студентом індивідуального завдання у вигляді реферату та його презентації.

9 Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять

№ теми	Назва тем (ЛК, ЛР, ПР, СЗ, СР)	Кількість годин		Література
		очна	заочна	
1	2	3	4	5
1	ЛК Загальні питання охорони праці	2		6
	ПР (ЛР, СЗ) Національні та європейські стандарти з охорони праці	2		8
	СР Оцінка заходів щодо поліпшення умов з охорони праці	4		8
2	ЛК Державне управління та нагляд за охороною праці	2		7
	ПР (ЛР, СЗ) Розрахунок виробничого мікроклімату	2		9
	СР Розрахунок мікроклімату об'ємом 340 м ³	4		11
3	ЛК Навчання з питань охорони праці	2		12
	ПР (ЛР, СЗ) Основні міри захисту від шуму	2		10
	СР Виміряти шумомером та розрахувати шум від мобільного телефону	6		11
4	ЛК Профілактика травматизму та професійних захворювань	2		8
	ПР (ЛР, СЗ) Оцінка рівня виробничого травматизму	2		9
	СР Оцінка заходів поліпшення умов праці	6		9
5	ЛК Освітлення виробничих приміщень	2		6
	ПР (ЛР, СЗ) Розрахунок природного та штучного освітлення виробничих приміщень	2		10
	СР Розрахунок площі світлових прорізів	6		7
6	ЛК Вібрація, методи контролю та захист	2		8
	ПР (ЛР, СЗ) Розрахунок вібрації у виробничому цеху	2		9
	СР Методи контролю параметрів вібрації	6		8
7	ЛК Електромагнітні поля та випромінювання, нормування, вимірювання параметрів, захист	2		12
	ПР (ЛР, СЗ) Розрахунок електромагнітного випромінювання гібридного автомобіля	2		7
	СР Розрахунок електромагнітних полів, побудових електроприладів	6		12
8	ЛК Електро та пожежна безпека	2		6, 7
	ПР (ЛР, СЗ) Розрахунок захисних заходів від ударів блискавкою	2		8
	СР Медичні засоби індивідуального захисту	6		5, 9
Усього за семестр № 4				
	ЛК	16		
	ПР (ЛР, СЗ)	16		
	СР	58		
УСЬОГО за дисципліною		90		

10. Орієнтовна тематика індивідуальних та/або групових занять

Пожежна безпека: небезпека ігор з вогнем в приміщенні, на полі, в лісі; безпечне поводження біля газової плити, електроплитки, плити на твердому та рідкому паливі, біля каміна; небезпека гри з сірниками, запальничками, бенгальськими вогнями, свічками; легкозаймисті рідини та їх небезпека; безпечне поводження з нагрівальними приладами - прасками, кип'ятильниками, настільними електричними світильниками, переносними електричними світильниками тощо.

Електротравматизм та його попередження: безпека користування електроприладами та заборона використання електроприладів за відсутності дорослих; електромережа та розподіл електроенергії в приміщенні, вимикачі, розетки, перехідники, лічильники та небезпека електротравм, з цим пов'язана; повітряні електромережі і небезпека електротравматизму; падіння електропроводів на землю і пов'язана з цим небезпека; дії при ураженні оточуючих електричним струмом.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

«Лайпро» для експозиції відео матеріалів (лекцій, практичних занять) за допомогою «Нет-бук».

12. Рекомендовані джерела інформації

Базова література

12.1. Закон України "Про охорону праці" від 14.10.1992 № 2694-XII // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12> (дата звернення: 28.08.2019).

12.2. Безпека життєдіяльності та охорона праці: довідник. Навчальний посібник / Ю. В. Буц, О. І. Богатов, О. Г. Зима, О. В. Крайнюк, С. В. Мінка – Харків: ХНЕУ ім. Семе́на Кузне́ця, 2020. – в 2 частинах. Ч. 1. – 183 с.

12.3. Безпека життєдіяльності та охорона праці: довідник. Навчальний посібник / Ю. В. Буц, О. І. Богатов, О. Г. Зима, О. В. Крайнюк, С. В. Мінка – Харків: ХНЕУ ім. Семе́на Кузне́ця, 2020. – в 2 частинах. Ч. 2. – 178 с.

12.4. Крайнюк Е.В. Практикум по охране труда: Учебное пособие (с использованием компьютерных программ) / Крайнюк Е.В., Богатов О.И., Буц Ю.В., Каслин Н.Д. – Харьков.: ХНАДУ, 2018. – 160 с.

12.5. Богатов О. І., Попов В. М., Кравцов М. М. Методичні вказівки до виконання практичних занять з дисципліни «ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ». Харків.: ХНАДУ, 2019. – 31 с.

12.6. Кравцов М. М. Методичні вказівки «До виконання практичної частини контрольної роботи (вирішення задач)» з дисципліни: "Охорона праці у галузі". Для всіх спеціальностей. Харків. Видавн. ХНАДУ. 2018 р. 64 С.

12.7. Попов В. М., Кравцов М. М., Богатов О. І. Методичні вказівки і завдання до виконання практичних занять з дисципліни «Цивільний захист та охорона праці у галузі». Харків. Видавн. ХНАДУ. 2020 р. 45 С.

12.8. Сердюк Н. Н. Проблемы и перспективы развития систем

управління умовами труда / Н. Н. Сердюк // Вестник Харьковського національного автомобільно-дорожного університету : сб. науч. тр. / М-во образования и науки Украины, ХНАДУ ; редкол.: В. А. Богомолов (гл. ред.) и др. - Х., 2012. - Вып. 59. - С. 70-74.

12.9. Мінка С. В. Особливості викладання радіаційної безпеки при вивченні дисципліни "Основи охорони праці" / С. В. Мінка, І. В. Шляхова // Вестник Харьковського національного автомобільно-дорожного університету : сб. науч. тр. / М-во образования и науки Украины, ХНАДУ ; редкол.: В. А. Богомолов (гл. ред.) и др. - Х., 2012. - Вып. 59. - С. 42-46.

12.10. Основи охорони праці : навч. посіб. для студ. вузів / П. С. Атаманчук, В. В. Мендерецький, О. П. Панчук, О. Г. Чорна ; М-во освіти і науки України, Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. І. Огієнка. - К. : Центр учеб. лит., 2011. - 221 с. - Гриф М-ва освіти і науки України. - ISBN 978-611-01-02469.

13. Допоміжна література

13.1. ISO 26000:2018. Guidance on social responsibility (Настанова із соціальної відповідальності).

13.2. Закон України № 201—III “Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії”. — [Чинний від 05.10.2018 р.]. — Відомості Верховної Ради України, 2019. — № 48. — ст. 409.

14. Інформаційні ресурси

14.1. Офіційний сайт ISO. — Режим доступу: <http://www.iso.org>

14.2. Офіційний сайт Міжнародної організації із соціальної відповідальності. — Режим доступу: <http://www.sa-intl.org>.

10. 3. Офіційний сайт Інституту соціальної та етичної підзвітності. — Режим доступу: <http://www.accountability.org>.

14.4. Керівництво GRI G4 із звітності у сфері сталого розвитку. [Ел. ресурс]. — Режим доступу: <https://www.globalreporting.org/information/g4/Pages/default.aspx>.

14.5. Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду. Режим доступу: <http://www.dnop.kiev.ua>.

Розроблено та внесено⁸:

Кафедрою метрології та безпеки життєдіяльності

Розробник (и) програми:

доцент, к. т. н., доцент

(посада, наук. ступінь, вчене звання),

(підпис)

Кравцов М. М.

(ПІБ розробників)

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3218-2182>

ID ЄДВО: 89493

Обговорено та рекомендовано до затвердження на засіданні кафедри
протокол №1 від "01" вересня 2021 р.

(номер)

(та дата протоколу)

(рік)

Гаранти:

Завідувач кафедри

метрології та безпеки

життєдіяльності професор, д. т. н.

(Повна назва кафедри)

(наук. ступінь, вчене звання)

(підпис)

Полярус О. В.

(ПІБ завідувача кафедри)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-0389-0407>

E-mail: poliarus.kharkov@ukr.net

Завідувач кафедри

менеджменту

професор, д. е. н.

(повна назва випускової кафедри)

(наук. ступінь, вчене звання)

(підпис)

Криворучко О. М.

(ПІБ завідувача кафедри)

" " 20 року

(день)

(місяць)

(рік)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0967-7379>

Завідувач кафедри

економіки і підприємництва

д. е. н., доцент

(повна назва випускової кафедри)

(наук. ступінь, вчене звання)

(підпис)

Шевченко І. Ю.

(ПІБ завідувача кафедри)

" " 20 року

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0758-9244>

E-mail:

«РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАТВЕРДЖЕННЯ»

вченою радою факультету

протокол № 5 від "29" 2021 р.

голова вченої ради

(вчене звання)

(підпис)

(ПІБ)

© _____, 20__

рік

© _____, 20__

рік

⁸ Підписи не повинені знаходитися на окремому аркуші.